

CHET TILI O'QITISH METODIKALARI

*O'zbekiston Respublikasi Oliy Ta'lim, Fan va Innovatsiyalar Vazirligi
Huzuridagi Kasbiy Ta'lim Agentligi Toshkent Viloyati Kasbiy Ta'lim Boshqarmasi
Ohangaron tumani 1-son texnikumi rus tili fani o'qituvchisi
Ubaydullayeva Nigora Ramazanovna*

Annotatsiya

Mazkur maqolada chet tillarini o'qitishda qo'llaniladigan asosiy metodikalar, ularning o'ziga xos xususiyatlari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining chet tilini o'qitishdagi o'rni tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari chet tilini samarali o'qitishda an'anaviy va innovatsion metodlarni uyg'unlashtirish muhim ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: *chet tili, o'qitish metodikasi, kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, ta'lim samaradorligi, lingvodidaktika.*

Kirish

Bugungi kunda globalashuv jarayonlarining jadallashuvi, xalqaro hamkorlikning kengayishi va axborot texnologiyalarining rivojlanishi chet tillarini o'rganishga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Chet tilini bilish nafaqat muloqot vositasi, balki zamonaviy ta'lim, fan va mehnat bozorida muvaffaqiyatga erishishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli chet tillarini samarali o'qitish metodlarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish pedagogika va lingvodidaktikaning dolzarb masalalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Chet tili o'qitish metodikasi til o'qitishning maqsadi, mazmuni, tamoyillari, vositalari va usullarini o'rganuvchi fan hisoblanadi. Ushbu fan o'quvchilarda tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirish hamda rivojlantirishga qaratilgan. Til o'qitish metodikasining rivojlanishi davomida turli yondashuvlar va metodlar shakllangan bo'lib, ular ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilgan. Tarixan chet tillarini o'qitishda grammatika-tarjima metodi keng qo'llanilgan. Ushbu metod tilning grammatik qoidalarini o'rganish va matnlarni tarjima qilishga asoslangan bo'lib, o'quvchilarning o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynagan. Biroq ushbu metod o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishga yetarlicha imkon bermagani sababli keyinchalik boshqa metodlar shakllana boshlagan.

To'g'ridan-to'g'ri metod chet tilini ona tilidan foydalanmasdan o'rgatishni nazarda tutadi. Mazkur metodda yangi so'z va tushunchalar tarjima orqali emas, balki tasvir, predmet yoki vaziyat yordamida tushuntiriladi. Natijada o'quvchilar tilni tabiiy

ravishda o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Keyinchalik audio-lingval metod paydo bo'lib, u til materiallarini ko'p marotaba takrorlash va mustahkamlash orqali nutqiy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratildi. Hozirgi davrda eng samarali yondashuvlardan biri kommunikativ metod hisoblanadi. Ushbu metodning asosiy maqsadi o'quvchilarda real hayotiy vaziyatlarda chet tilida erkin muloqot qilish ko'nikmasini rivojlantirishdir. Kommunikativ yondashuvda til grammatik qoidalar majmui sifatida emas, balki muloqot vositasi sifatida o'rganiladi. Dars jarayonida dialoglar, munozaralar, rolli o'yinlar va turli kommunikativ topshiriqlardan foydalaniladi. Bu esa o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirib, tilni amaliy qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Zamonaviy ta'lim tizimida interaktiv metodlar ham muhim o'rin tutadi. Interaktiv ta'lim o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi faol hamkorlikka asoslanadi. Guruhlarda ishlash, loyiha metodlari, muammoli vaziyatlarni hal qilish va debatlar tashkil etish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Shu bilan birga, bu metodlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirib, o'z fikrlarini erkin ifoda etishlariga yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi chet tillarini o'qitish metodikasiga ham katta ta'sir ko'rsatdi. Elektron darsliklar, multimedia vositalari, onlayn platformalar va mobil ilovalar ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Masofaviy ta'lim texnologiyalari yordamida o'quvchilar dunyoning istalgan nuqtasidan turib chet tilini o'rganish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi dasturlar individual ta'limni tashkil etish va o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilishda muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda.

Chet tilini o'qitishda metodlarni to'g'ri tanlash o'quvchilarning yoshi, til bilish darajasi, ehtiyojlari va o'quv maqsadlariga bog'liq. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari mavjud bo'lib, amaliyotda ularni bir-biri bilan uyg'unlashtirish yuqori natijalarga erishish imkonini beradi. Shuning uchun zamonaviy pedagog o'qitish jarayonida turli metod va texnologiyalardan samarali foydalanishi zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, chet tili o'qitish metodikalari ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. Grammatika-tarjima, to'g'ridan-to'g'ri, audio-lingval va kommunikativ metodlar chet tillarini o'qitish tarixida muhim o'rin tutadi. Hozirgi kunda kommunikativ yondashuv va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirishda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Shuning uchun chet tilini o'qitishda an'anaviy va innovatsion metodlarni uyg'unlashtirish orqali ta'lim sifatini yanada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2012.

2. Passov E.I. Kommunikativ metodika obucheniya inostrannym yazykam. – Moskva, 2010.
3. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.
4. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London: Pearson Education, 2015.
5. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Pearson Education, 2018.